

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

DE STRIJD IN OOST-BORNEO

IN DE MAANDEN JANUARI, FEBRUARI
EN MAART 1942 (1)

Bijlagen: a Schetskaart van Balikpapan,
b Schetskaart van Oost Borneo.

I. Inleiding.

Als belangrijke defensie objecten in dit gebied moeten worden genoemd:

de oliehaven te *Balikpapan* met het aldaar gelegen fabrieksemplement, de boorterreinen te *Sambodja* en te *Sanga Sanga*, zomede het vliegterrein te *Samarinda II*.

Met uitzondering van enkele brigades gelegerd te *Boelongan*, *Tandjoeng Redeb*, *Sanjoelirang* en te *Long Iram*, aan welke brigades speciaal het handhaven van orde en rust in het binnenland was opgedragen, waren de overige zich in Oost Borneo bevindende troepen bestemd om vorengenoemde objecten tegen aanslagen van buiten af te verdedigen. De daartoe aanvankelijk beschikbaar gestelde middelen waren slechts zeer beperkt, hetgeen uit het volgende moge blijken.

In 1924 werd voor het gebeurlijk afslaan van een onverhoedse aanval op de toen reeds zeer belangrijke oliehaven *Balikpapan* een detachement ter sterkte van 6 brigades infanterie, waarvan 3 brigades bewapend met karabijn-mitrailleurs en 3 met mitrailleurs, gelegerd.¹⁾ Dit kleine detachement had eveneens tot taak om de boorterreinen *Sambodja* en *Sanga Sanga* te verdedigen, terwijl voor wat betreft laatstgenoemd boorterrein op de steun van het 3 brigades sterke detachement van *Samarinda* kon worden gerekend.

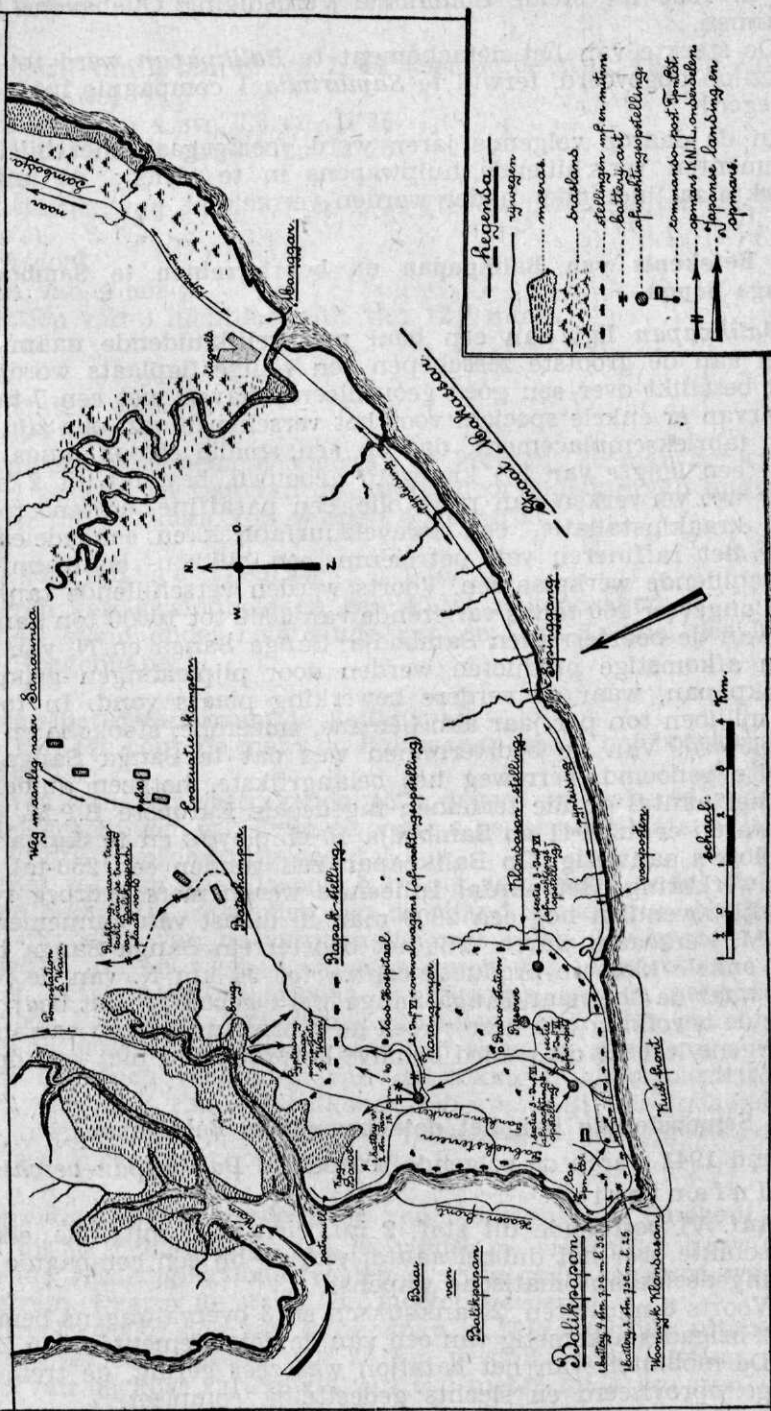
Het is natuurlijk duidelijk, dat deze troepensterkte te enenmale ontoereikend zou zijn om deze veel omvattende taak met succes te kunnen volvoeren. Evenals het detachement te *Tarakan*, zou ook het detachement *Balikpapan* bij het intreden van een dreigende toestand met troepen afkomstig van Java worden versterkt.

In 1933 werd het versterkingsdetachement bestaande uit een Bat. Staf en 2 compagnieën naar *Balikpapan* gezonden en keerde na 4 maanden, toen de internationale hemel weer was opgeklaard naar Java terug.

In 1934 werd een aanvang gemaakt met het uitvoeren van de door

¹⁾ De sterkte van de brigades varieerde van 16—19 man.

Schetskaart van Balikpapan.
Schaak by "De strys in Oost-Borneo"

de in 1930 ingestelde Commissie Verdediging Oliehavens ingediende plannen.

De sterkte van het detachement te *Balikpapan* werd tot een zwak bataljon opgevoerd, terwijl te *Samarinda* 1 compagnie infanterie werd gelegerd.

In de daarop volgende jaren werd voortgegaan met bij deze detachementen verschillende hulpwapens in te delen; de uiteindelijke sterkte zal hieronder nader worden vermeld.

II. Betekenis van Balikpapan en boorterreinen te Sambodja en te Sanga Sanga.

Balikpapan ligt aan een baai met gelijklopende naam, in welke baai aan de grootste zeeschepen een veilige ligplaats wordt geboden. Het beschikt over een goed geoutilleerde haven met een 7-tal steigers, waarvan er enkele speciaal voor het verschepen van olie zijn gebouwd. Het fabrieksemplacement, dat op een smalle strook langs de haven over een lengte van 3½ km werd gebouwd, bestond uit 2 installaties voor het verwerken van ruwe olie, een paraffine- en smeeroliefabriek, een kraakinstallatie, een zwavelzuurfabriek en een edeleanufabriek voor het raffineren van petroleum, een blikken- en drumfabriek en verschillende werkplaatsen. Voorts werden verschillende tankenparken met ongeveer 160 tanks variërende van 3000 tot 10000 ton aangetroffen. De van de boorterreinen Sambodja, Sanga Sanga en N. van de Mahakam afkomstige producten werden door pijpleidingen gepompt naar Balikpapan, waar de verdere bewerking plaats vond. In totaal werd 1,2 miljoen ton per jaar aan benzine, smeerolie, stookolie en paraffine afgeleverd. Van de boorterreinen was dat te Sanga Sanga, ook wel Louise genoemd, verreweg het belangrijkste, hetgeen duidelijk blijkt uit het aantal op die terreinen ingedeelde Europese B.P.M. employé's. Zo waren er in 1941 op Sambodja 10 employé's en te Sanga Sanga 70 employé's aanwezig. Op Balikpapan zelf vonden een 250-tal employé's een werkkring. Het aantal Inheemse werknemers bedroeg rond 7000, terwijl bovendien nog een 2000 man in dienst van aannemers voor de B.P.M. werkzaam waren. Tot het boorterrein Sanga Sanga behoorden nog enkele kleinere productie-centra tot 30 km N. van de Mahakam, van waar de olie naar Sanga Sanga werd gepompt. Het bedrijf vormde voor de bevolking van deze streek de voornaamste bron van inkomsten; overigens leverde dit gebied behalve bosproducten niet veel op.

III. Samenstelling van het detachement te Balikpapan.

Eind 1941 waren de volgende troepen te *Balikpapan* beschikbaar:

a. Infanterie.

Inf. VI bestaande uit staf, 2 inf. cien en 1 mitr. cie, elke cie beschikte over het dubbel aantal van de bij een compagnie organiek ingedeelde automatische wapens.

Voorts 8 mortieren, 2 tankbuksen en 3 overvalwagens bemand door 2 brigades afkomstig van een van de detachementen van Z. Borneo. De mobiliteit van het bataljon was zeer gering, de treinen waren geïmproviseerd en slechts gedeeltelijk compleet.

b. **Artillerie.**

1. *Kust.*

1 batterij van 2 stn 12 cm L 40 (het derde stuk was op Java in reparatie)

1 batterij van 4 stn 7,5 cm L 35

1 batterij van 2 stn 7,5 cm L 25

2. *Mobiel.*

2 batterijen van 3 stn 7,5 cm L 30 (te vervoeren achter vrachtauto's)

3. *Luchtdeel.*

2 stn van 4 cm

3 sectiën van 3 luchtdoelmitr. van 12,7 mm

c. **Genie.**

4 zoeklichten van 110 cm

12 inf. zoeklichten.

Een vernielingsdetachement waarvan de kern uit 20 man beroepspersoneel bestond en waarvan de sterkte door indeling van militieplichtigen tot 150 man kon worden opgevoerd.

d. **Geneeskundige dienst.**

5 officieren van gezondheid en een 40-tal ziekendragers.

Het geheel stond onder commando van de Luit.-Kolonel der Inf. C. v. d. Hoogenband.

IV. Taak van het detachement te Balikpapan.

a. Afslaan van een coup de main op *Balikpapan* en op het boorterrein *Sambodja*.

b. Het voeren van een verdragende actie tegen een gelande vijand, opdat de vernielingen van de in de onder a genoemde plaatsen tijdig zouden kunnen worden uitgevoerd.

c. Het voeren van een guerilla oorlog in het achterland nadat *Balikpapan* en *Sambodja* in handen van de vijand zouden zijn gevallen.

Voor het uitvoeren van de vernielingen was v.w.b. *Balikpapan* een tijdsduur van 3 uur en v.w.b. *Sambodja* van 8 uur uitgetrokken. Bij de te voeren actie moest hiermede dus rekening worden gehouden. Vooral de voor *Balikpapan* uitgetrokken tijd was zeer kort, men had dit trachten te bereiken, door het reeds van te voren aanbrengen van ladingen en het doen verrichten van ontstekingen langs elektrische weg bij de vernieling van verschillende objecten. Bij de gehouden oefeningen bleek evenwel, dat om de vernielingen grondig te doen geschieden veel meer tijd nodig zou zijn.

V. Voorbereiding van de verdediging van Balikpapan en Sambodja.

Alvorens tot de behandeling van de reeds in vredestijd getroffen voorbereidende verdedigingsmaatregelen over te gaan een kort woord over het terrein, waarin de strijd zou moeten gevoerd.

De kuststrook, welke zich van *Balikpapan* in N.W. richting uitstrekt is zandig en over een afstand van 25 km geschikt voor landing. Op een afstand van de kust variërende van 500 meter tot 1 km rijst een heuvelland op, dat behalve in de naaste omgeving van *Balikpapan*,

zwaar begroeid is. Deze heuvels hebben geen grotere hoogte dan 90 m. In de baai van *Balikpapan* monden enkele van niet veel betekenis zijnde riviertjes, welke alleen door vaartuigen met geringe diepgang zijn te bevaren. Het wegennet is zeer schaars; als voornaamste weg moet die naar *Sambodja* worden genoemd, welke over een afstand van 20 km vlak langs de kust loopt. Voorts was er een weg in aanleg, welke de zijtak zou gaan vormen van de geprojecteerde weg van *Samarinda* naar *Bandjermasin*. Van deze zijtak was nog slechts 42 km berijdbaar waarvan de laatste 30 km nog alleen maar met goed weer. Het ontbreken van vlakke gedeelten in het achterland was oorzaak geweest, dat toen ten behoeve van het burgerluchtverkeer tot de aanleg van een vliegveld was besloten, de keuze viel op een bij *Manggar* op een afstand van 100—200 meter van de kust gelegen terrein.

Het zal duidelijk zijn, dat aan deze kwetsbare ligging uit een defensie oogpunt grote nadelen waren verbonden. Zoals reeds in het vorige hoofdstuk beschreven, stond bij de gebeurlijk te voeren actie het verkrijgen van tijdwinst op de voorgrond.

De beschikbare sterkte en de aard van het terrein, waarin actie zou moeten worden gevoerd, zomede de aard van de uitrusting van de troepen sloten een offensief optreden uit.

Volstaan werd met het aanleggen van verschillende stellingen, van waar uit een vijandelijke opmars zou kunnen worden vertraagd. Zo werden op ruime schaal voorzieningen getroffen om een rechtstreekse aanslag op de haven en op het kustfront over een lengte van 6 km te weren. Ter afsluiting van de van *Manggar* naar *Balikpapan* voerende weg werd de zg. *Klandasan* stelling aangelegd, terwijl voorzieningen werden getroffen om na het vallen of omtrekken van deze stelling de troepen in de zg. Radio-stationstelling op te nemen, welke als laatste weerstandslijn ter dekking van de vernielingsploegen werd beschouwd. Tenslotte was de zg. *Rapak* stelling aangelegd, teneinde van hieruit het terugtrekken van de troepen naar het binnenland te dekken.

Ter afsluiting van de baai was een mijnversperring gelegd waarin een doorvaartopening was gelaten. Aan een te *Balikpapan* gestationeerde mijnlegger was het leggen van een sluitversperring in deze doorvaartopening opgedragen. De mijnversperring werd door 3 batterijen bestreken, terwijl ten behoeve van de beide mobiele batterijen stellingen in de verschillende weerstandslijnen waren voorbereid.

Na de val van Nederland was met het aanleggen van de stellingen begonnen, welke dank zij het feit, dat hieraan belangrijke bedragen konden worden besteed, aan hoge eisen voldeden.

In tegenstelling met *Tarakan*, waar alle Europese vrouwen m.u.v. enkele verpleegsters, waren geëvacueerd, was men hiertoe in *Balikpapan* niet overgegaan. Aangezien rekening moest worden gehouden met de mogelijkheid, dat bij het vernielen van het bedrijf door de alsdan ontstane branden te *Balikpapan* geen veilige woonplaats meer zou worden geboden, waren op een afstand van 6—9 km van *Balikpapan* evacuatiekampen aangelegd, welke een bevolking van ongeveer 30000 personen zouden moeten herbergen.

Teneinde de laatste taak, t.w. het voeren van de guerillaoorlog te kunnen vervullen, waren in het binnenland nabij het pompstation *Soengai Wain* en nabij *Mentawir* magazijnen gebouwd, van waaruit,

althans in den beginne de naar het achterland uitgeweken troepen van vivres en uitrusting zouden kunnen worden voorzien.

In verband met de omstandigheid, dat tengevolge van geboden zuinigheid de daar op te bewaren goederen eveneens als verbruiksvoorraad voor de te *Balikpapan* gelegerde troepen moesten dienen en dus steeds gemakkelijk bereikbaar moesten zijn, was aanleg van deze magazijnen aan de rivierarmen geboden, waardoor deze opslagplaatsen ook voor de vijand op gemakkelijke wijze konden worden bereikt.

Wij zullen bij het beschrijven van de gebeurtenissen in de maand Januari 1942 zien, welke nadelen aan deze blootgestelde ligging voor de te voeren guerilla-actie waren verbonden.

VI. Verloop van de gebeurtenissen te Balikpapan en omgeving nadat de mobilisatie was afgekondigd.

Toen op 8 December 1941 de mobilisatie voor de Buitengewesten werd afgekondigd, behoefde de paraatheid van het detachement *Balikpapan* niet in belangrijke mate te worden opgevoerd. Zulks was reeds met het steeds meer toenemen van de spanning, nadat de Japanners Indo China hadden bezet (Aug. 1941), geschied.

De dienstplichtigen werden op 8 December 1941 onder de wapens geroepen doch keerden voor het allergrootste gedeelte na van wapens en uitrusting te zijn voorzien naar het B.P.M. bedrijf terug, aangezien dit voor de oorlogvoering zo vitale bedrijf op volle kracht moest kunnen blijven doorwerken.

In verband met het feit, dat een eventueel verblijf van Europese gezinnen in het evacuatiekamp, dat slechts aan zeer matige eisen voldeed, onverantwoord werd geacht, werd de vrijwillige evacuatie van deze gezinnen, zomede van de gezinnen van de militairen aangemoedigd. Hierbij werd zeer veel steun van de zijde van de Administrateur van de B.P.M. ter plaatse ondervonden. Tegen eind December waren nagenoeg alle Europese vrouwen en kinderen uit *Balikpapan* naar *Java* vertrokken.

Behalve dat *Balikpapan* zich in de eerste weken van December 1941 in een druk bezoek van uit de *Philippijnen* afkomstige Amerikaanse oorlogsschepen en vliegtuigen mocht verheugen, viel er niet veel bijzonders in deze oliehaven voor.

Tegen het eind van December ondergingen *Balikpapan* en het vliegveld *Manggar* enkele bombardementen, welke betrekkelijk weinig schade veroorzaakten. Door de grote hoogte, waarop deze bombardementen plaats hadden, konden deze ongestraft worden uitgevoerd aangezien het beschikbare 4 cm luchtdoelgeschut slechts een beperkt vermogen bezat. Weliswaar kon de hulp van de op het 160 km afstand van *Balikpapan* gelegen vliegveld *Samarinda II* gestationeerde jagers worden ingeroepen, doch deze hulp kon in verband met de grote af te leggen afstand nooit tijdig worden verleend.

De paraatheid van het detachement was inmiddels tot het uiterste opgevoerd en wel met het oog op het toenemen van het gevaar van parachutisten-aanvallen.

De genomen maatregelen kwamen hierop neer, dat de vernielingsploegen in de onmiddellijke nabijheid van de te vernielen objecten werden gelegerd en dat de beschikbare troepen overdag verspreid om

de fabrieksemplacementen voor het afslaan van dergelijke aanvallen werden opgesteld.

Na de val van *Tarakan* op 12 Januari 1941 werd tot algehele evacuatie van de burgerbevolking van *Balikpapan* naar de in het achterland gelegen evacuatiekampen overgegaan.

De dienst van de voor verkenningsdoeleinden te *Balikpapan* gestationeerde Marine vliegtuigen was als volgt geregeld. Zowel in de morgen als tegen de avond werden de vliegtuigen ter verkenning uitgezonden, waarvan de resultaten uiteraard met spanning werden tegemoet gezien.

Op 20 Januari 1942 werd deze spanning gebroken; op die ochtend keerde omstreeks 7.30 een van de vliegboten van een ochtendverkenning terug met de uit *Tarakan* afkomstige Kapt. G. L. Reinderhoff en res. Kapt. Dr A. H. Colijn aan boord, die, zoals later bleek, kans hadden gezien om aan de Japanners te ontsnappen. De Japanse Commandant te *Tarakan* had namelijk deze officieren, nadat zij aldaar in krijgsgevangenschap waren geraakt, per motorboot naar *Balikpapan* gezonden teneinde aan de Commandant van het Detachement aldaar een ultimatum te overhandigen. Ongeveer ter hoogte van de *Mahakam-delta* gekomen, hadden deze officieren kans gezien om de aandacht van een Ned. vliegboot te trekken, welke daarop naast de motorboot was gedaald, waarna genoemde officieren van de gelegenheid gebruik hadden gemaakt om onder listige voorwendsels op de vliegboot over te stappen.

Het voor de detachementscommandant te *Balikpapan* bestemde ultimatum hield in, om onder bedreiging van alle Europeanen, die in Japanse handen zouden vallen met de dood, geen vernielingen te *Balikpapan* te doen uitvoeren. Vanzelfsprekend werd hierop niet ingegaan. Na van de uit *Tarakan* afkomstige officieren te hebben vernomen, dat een sterke vloot de volgende morgen ter hoogte van *Balikpapan* kon worden verwacht, werd door de Commandant besloten om zonder nadere machtiging van het Algemeen Hoofdkwartier te Bandoeng af te wachten, nog diezelfde ochtend de vernielingen te doen aanvangen.

De verkregen zekerheid, dat binnen 24 uur de landing van een overmachtige vijand kon worden verwacht, noopte deze commandant er toe z.s.m. met de omvangrijke vernielingswerkzaamheden te doen beginnen, waarbij het voordeel werd verkregen, dat deze overdag zouden kunnen plaats hebben.

Na het nemen van dit besluit, werden de vernielingsofficier, zomede de commandanten van de te *Sambodja*, te *Sanga Sanga* en op het vliegveld *Manggar* gelegerde detachementen gewaarschuwd, waarna ook daar de vernielingen begonnen.

Door de zorg van de Commandant Maritieme Middelen te *Balikpapan* werd de sluitversperring gelegd, waarna de taak van het te *Balikpapan* aanwezige Marinepersoneel was afgelopen en dit personeel naar Java vertrok. De vernielingen hebben geheel volgens het vastgestelde schema plaats gehad en duurden althans v.w. *Balikpapan* betreft langer dan hiervoor in het vernielingsplan was uitgetrokken. Te 9.00 waren de vernielingen in volle gang doch eerst te ongeveer 18.00 waren de vernielingsploegen gereed met hun werkzaamheden. Dank zij het feit, dat reeds op 18 Januari op last van het Alg. Hoofdkwartier met het

droogstoken van de ketels was begonnen, welke vernieling ongeveer 30 uur had geduurd, kon van een grondige vernieling van het bedrijf worden gesproken. De vernielingen op de boorterreinen hadden binnen de vastgestelde tijd kunnen verlopen, aangezien op het ogenblik, dat tot vernieling werd besloten, de voorbereidende maatregelen nodig voor een vernieling van de meest producerende putten, zich in een ver gevorderd stadium bevonden.

De vernielingsploegen, ook die van het boorterrein *Sambodja* werden ter hoogte van Kampong *Baroe* verzameld om daarna naar de overkant van de baai te worden gebracht, teneinde van daar langs een vooraf verkende route in de richting van *Bandjermasin* uit te wijken. In verband met het feit, dat in elk geval moest worden voorkomen, dat door de Japanner voor het opbouwen van het oliebedrijf waardevolle krachten gevangen genomen zouden worden, was tijdige afvoer van de technische B.P.M.employé's van groot belang.

Door verschillende omstandigheden is deze afvoer niet volkomen tot zijn recht gekomen. Tengevolge van de vermoeide toestand, waarin de vernielingsploegen na het verrichten van hun taak de overkant van de baai hadden bereikt, werd te lang met de afmars in de richting *Bandjermasin* gewacht. Dank zij de komst van enkele vliegboten kon ongeveer de helft van het vernielingspersoneel nog naar Java worden afgevoerd. Van de rest heeft tengevolge van de snelle opmars van de Jap slechts een klein gedeelte tijdig veilig gebied kunnen bereiken; het beoogde doel werd dus niet ten volle bereikt.

Inmiddels had het detachement de gevechtsofstellingen op de wijze als aangegeven op bijgevoegde schetskaart, ingenomen. De in de morgen van 21 Januari verwachte nadering van de Jap. vloot bleef echter uit; tengevolge van slechte weersomstandigheden kon geen spoor van de van *Tarakan* vertrokken vloot worden ontdekt. Ook op de 22e Januari werden te *Balikpapan* geen berichten omtrent de vijand ontvangen.

Gedurende vorenbedoelde dagen werden de vernielingen door de beoepskeren van het vernielingsdetachement nog vervolledigd, het bleek nl. dat de ladingen van enkele tanks nog niet waren ontstoken.

Voorts ontving de detachementscommandant van het Algemeen Hoofdkwartier te Bandoeng bericht, dat een terugtrekken naar *Bandjermasin* dan wel naar het vliegveld *Samarinda II* van het gehele detachement met uitzondering van 1 compagnie, welke voor het voeren van een guerilla-oorlog zou worden achtergelaten, werd overwogen.

Inderdaad had de aanwezigheid van een detachement ter sterkte van een zwak bataljon met hulpwapens in het vernielde *Balikpapan* weinig zin en verdiende het aanbeveling om deze troepen met kans op meer succes elders in te zetten.

Door het vernielen van het bedrijf was het detachement in een allesbehalve gunstige positie komen te verkeren. Met het bedrijf waren o.m. de telefooncentrale en alle krachtinstallaties verloren gegaan. Het verbindingsnet, dat voor het allergrootste deel over de B.P.M.-Centrale liep, was dus in belangrijke mate aangetast, terwijl door het uitvallen van de elektrische Centrale de plaats in volkomen duisternis was gehuld. Eveneens liet de watervoorziening veel te wensen over, zulks tengevolge van de vernieling van de verschillende pompstations; de hevige regens blijkbaar veroorzaakt door de zware rookontwikkeling boven *Balikpapan*, brachten te dien aanzien enige uitkomst.

Het geven van een andere bestemming aan het detachement is echter niet tot uitvoering gekomen, aangezien op 23 Januari 1942 omstreeks 12.00 het naderen van een sterke Jap. transportvloot ter hoogte van de *Mahakam* delta opstomende in Z. richting, werd gemeld.

In bovengeschetste omstandigheden ging het detachement de nacht van 23 op 24 Januari in. De Detachementscommandant had in de namiddag van 23 Januari zijn commandopost naar het Radiostation verplaatst, overigens was in de opstelling van de troepen geen verandering gebracht. In de avond van de 23e Januari 1942 werd langs radiografische weg van Bandoeng bericht ontvangen, dat onze bommenwerpers de voor *Balikipapan* geconcentreerde transportvloot een gevoelige klap hadden toegebracht, welk bericht uiteraard met enthousiasme werd ontvangen. Tegen middernacht kwamen op de Commandopost berichten binnen, dat beweging van sloepen in de baai was waargenomen, welke sloepen zich naar het strandgedeelte ter hoogte van de woonwijk *Klandasan* verplaatsten. Een naar dit kustgedeelte door de overvalwagens uitgevoerde verkenning leverde geen resultaat op.

Door het dichte rookgordijn dat voor het nog steeds brandende *Balikipapan* hing, werd bovendien de waarneming ten zeerste bemoeilijkt, zelfs de zoeklichten van 110 cm konden door dit gordijn niet heendringen. Hierdoor was de vijand in staat om, zoals later bleek, met zwaar bemande motorsloepen de baai onopgemerkt binnen te komen en de *K. Soember* en *Soengai Wain* op te varen.

Toch was het binnendringen van de vijand niet geheel en al onopgemerkt gebleven. Dank zij de activiteit van een patrouille, welke aan het uiteinde van de langs Kampong *Baroe* lopende weg was opgesteld, werd de Detachementscommandant omstreeks 3.00 op de hoogte gesteld van verdachte bewegingen in de monding van de *K. Soember*, waarop de 2e Cie van Inf. VI werd gealarmeerd en opdracht kreeg om de batterij van 12 cm in de rug te beveiligen. Toen een nadere verkenning had uitgewezen, dat de vijand ter hoogte van de brug over de Kali *Soember* zich aan het verzamelen was, werden maatregelen genomen om de naar het binnenland voerende weg op vijandelijke troepenverplaatsingen te observeren. Hiertoe werden de overvalwagens ingezet.

Aangezien de troepencommandant over nagenoeg geen telefonische verbindingen meer beschikte, werd de bevelvoering over de over een groot oppervlak verspreide troepen in belangrijke mate bemoeilijkt, het gemis aan radioverbindingsmiddelen werd op dat ogenblik ten zeerste gevoeld. Door het uitzenden van verbindingsofficieren moest het contact met de verschillende troepen worden onderhouden.

Bij het aanbreken van de dag bleek, dat de 2e Cie er in was geslaagd om nog tijdig het oprukken in de richting *Balikipapan* van de op Z. oever van de kali *Soember* gelande vijand te beletten en dat de vijand de naar het binnenland lopende weg nog niet had bereikt.

Te 6.30 werd van de Commandant van voren genoemde Compagnie bericht ontvangen, dat de vijand bezig was om zich in O. richting uit te breiden. Hierop werd het grootste gedeelte van de nog beschikbare reserve ter verlenging van de door de 2 Cie ingenomen opstelling ingezet.

Kort nadat de bevelen voor deze verplaatsing waren uitgegaan kwamen op de Commandopost berichten binnen welke wezen op het landen

van vijandelijke troepenafdelingen op het kustgedeelte ter hoogte van *Sepinggan*; een 17-tal transportschepen was ter hoogte van dat kustgedeelte waargenomen.

Evenals te *Tarakan* vond ook hier een landing plaats op een kustgedeelte, dat door onze artillerie niet kon worden bestreken.

Te 7.00 kwamen ook berichten binnen, dat vijandelijke patrouilles in het voorterrein van de *Klandasan* stelling werden waargenomen, blijkbaar waren vijandelijke afdelingen er in geslaagd om reeds gedurende de nacht voet aan wal te zetten.

De situatie was nu als volgt. De terugtochtsweg van het detachement werd door de Japanners, die de *K. Soember* waren opgevaren, sterk bedreigd. Er kon worden verwacht, dat de vijand, die bij *Sepinggan* was geland zich binnen niet al te lange tijd tegenover de zwak bezette *Klandasan* stelling zou ontwikkelen. Nog slechts een zeer kleine reserve aan troepen t.w. 1 sectie Inf. en 1 sectie mitr. had de Troepencommandant in handen.

Twee oplossingen waren mogelijk nl. het versterken van de bezetting van de *Klandasan* stelling met de beschikbare reserve, teneinde in deze stelling tot het uiterste stand te houden, dan wel het ontruimen van de *Klandasan* stelling en te trachten om met de vrijgekomen troepen door de zich N. van *Balikpapan* ontwikkelende vijandelijke troepen heen te breken teneinde het achterland te kunnen bereiken.

Op grond van het feit, dat het weinig zin had om rokende puinhopen tot het uiterste te verdedigen besloot de Troepencommandant tot het laatste en stelde het Algemeen Hoofdkwartier te *Bandoeng* met de door hem genomen beslissing in kennis.

Beveling voor vernieling van de vuurmonden, zoeklichten en radio-station werden gegeven, terwijl orders voor het verzamelen van de vrijkomende troepen nabij de driesprong te *Karanganjer* uitgingen.

De troepencommandant begaf zich naar de omgeving van het Nood Hospitaal teneinde aldaar een beeld van de ontwikkeling van het door de 2e Cie gevoerde gevecht te krijgen.

Inmiddels waren aan de Commandant van deze Cie bevelen uitgegaan om tot het offensief over te gaan en te trachten het pompstation *Soengai Wain* te bereiken. Ter hoogte van het Nood Hospitaal aangekomen kreeg de Troepencommandant de indruk, dat de 2e Cie er in geslaagd was om ter hoogte van de pijpleiding terrein te winnen en dat de patrouille overvalwagens een bezetten door de vijand van de naar het binnenland voerende weg had weten te beletten.

Tussen 9.00 en 9.30 besloot de Commandant om met de verzamelde troepen geladen in de beschikbare vrachtauto's en gedekt door een overvalwagen langs de weg door te stoten. Deze manoeuvre gelukte; de vijand, blijkbaar verrast door dit onverwachte optreden, verzuumde tegenmaatregelen te nemen.

(Wordt vervolgd.)

Einde van de Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.